

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1986-1987

10 MAART 1987

VOORSTEL VAN VERKLARING

tot herziening van artikel 4 van de Grondwet

(Ingediend door de heer Preumont)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Het is wellicht onnodig eraan te herinneren dat de invoering van het algemeen stemrecht, noch de uitbreiding daarvan tot de vrouwen en evenmin de leeftijdsverlaging tot 18 jaar voor de verlening van het kiesrecht bij de parlementsverkiezingen het politieke leven in ons land hebben ontregeld.

De toepassing van het democratische beginsel « Eén man, één stem » en van het representativiteitsbeginsel, waarop onze instellingen zijn gegrondvest, wordt nochtans beknot doordat in België honderdduizenden vreemdelingen leven die van elk kiesrecht verstoken zijn.

De vraag of zij nog ooit in groten getale naar hun land van herkomst zullen terugkeren behoeft hier niet eens meer te worden gesteld; welke maatregelen de Westeuropese landen ook nemen om hen tot weggaan te bewegen en zelfs te dwingen, de migranten blijven; immigratie is een structureel verschijnsel, dat ongewijzigd is gebleven ondanks de reeds sedert meer dan 10 jaar aanhoudende economische crisis. Eén ding staat vast en men mag zich dat geenszins ontveinzen: de overgrote meerderheid van de migranten blijft hier.

De wijsheid gebiedt derhalve dat de wetgever het initiatief neemt tot het scheppen van de voor hun integratie onontbeerlijke voorwaarden en hen onder bepaalde voorwaarden het recht verleent om deel te nemen aan 's lands bestuur en wel op het niveau dat het dichtst bij de bevolking staat, met name de gemeente.

Op gemeentelijk vlak worden immers tal van vraagstukken behandeld die te maken hebben met het leven van alledag (woonplaats/verblijfplaats, huisvesting, werkgelegenheid, opvoeding van de kinderen, enz...).

Hoe kan men verwachten dat onbegrip, spanningen en zelfs conflicten harmonisch worden opgelost als een der partijen zich in rechte niet kan laten gelden?

Chambre des Représentants

SESSION 1986-1987

10 MARS 1987

PROPOSITION DE DECLARATION

de révision de l'article 4 de la Constitution

(Déposée par M. Preumont)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Est-il besoin de rappeler que ni l'établissement du suffrage universel, ni son extension aux femmes, pas plus que l'abaissement à 18 ans du droit de vote aux élections législatives n'ont entraîné de perturbations dans la vie politique de notre pays?

L'application du principe démocratique « Un homme = Une voix » et de celui de la représentativité, qui fonde nos institutions, se trouve cependant réduite du fait de la présence en Belgique de plusieurs centaines de milliers d'étrangers dépourvus de tout droit de vote.

Il n'est plus nécessaire de s'interroger sur l'éventualité de leur retour massif dans leurs pays d'origine; quelles que soient les mesures d'incitation, voire de pression, exercées à leur égard dans les états d'Europe occidentale, les immigrés ne partent pas; l'immigration est un phénomène structurel que ne modifie pas la crise économique qui sévit depuis plus de dix ans. Il est donc inutile de se cacher une évidence: l'immense majorité des immigrés resteront parmi nous.

Dès lors la sagesse veut que le législateur prenne l'initiative de créer des conditions de leur intégration en leur octroyant, sous certaines conditions, le droit de participer à la gestion des affaires publiques au niveau le plus proche du citoyen, à savoir la commune.

C'est en effet au niveau communal que se traitent quantité de questions touchant à la vie de tous les jours (domicile/résidence, logement, emploi, éducation des enfants, etc...).

Comment espérer que se résolvent harmonieusement des incompréhensions, des tensions, des conflits même, si l'une des parties n'a, en droit, pas voix au chapitre?

In het slechtste geval leidt die afwijzende houding tot vijandschap, in het beste geval tot onverschilligheid. Maar door onverschilligheid komt geen begrip tot stand.

Het laat zich daarentegen geredelijk aanzien dat gemeenteraadsleden die uit de migrantenbevolking zijn gekozen en aan het bestuur van de gemeente deelnemen, aan die bevolkingsgroep zullen duidelijk maken dat een gemeente besturen geen gemakkelijke zaak is en hen tegelijk gevoelig zullen maken voor de moeilijkheden die zij ondervinden.

Onderlinge verbondenheid kan alleen ontstaan wanneer de migranten deelnemen aan het openbare leven, maar kan geen uitvloeisel zijn van een formaliteit zoals de naturalisatie, waarvan sommigen de verlening van kiesrecht afhankelijk willen stellen; die naturalisatie wordt trouwens in een aantal gevallen aangevraagd om een probleem van onmiddellijk belang op te lossen (werkgelegenheid, veiligheid...), maar ze beïnvloedt niet de culturele achtergrond van de aanvrager.

Voorts zou de verlening van het gemeentekiesrecht aan de migranten een scheeftrekking wegwerken in de toepassing van de wet die de gemeenteraadsverkiezingen regelt: een van de criteria die de wet vaststelt om het aantal gemeenteraadsleden te bepalen, is immers het aantal inwoners en niet het aantal Belgische ingezetenen. Daaruit volgt dat bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1982 in de Brusselse agglomeratie alleen al 56 gemeenteraadsleden uit alle partijen samen hun zetel te danken hadden aan de vreemdelingen, aan wie het kiesrecht nochtans is onttrokken.

Wil men bovendien volle betekenis geven aan artikel 21 van de Verklaring van de Rechten van de Mens, dat bepaalt dat een ieder het recht heeft om deel te nemen aan het bestuur van zijn land, dan moet daaronder worden verstaan het land waar hij woont; de maatschappelijke orde en de rechtsorde waaraan de migrant is onderworpen, zijn niet die van zijn land van herkomst, aldus professor C.A. Groenendijk in een historisch overzicht van de toekenning van het gemeentekiesrecht aan de migranten in Nederland (*MRAX Information*, n° 40 — September 1985, blz. 23).

Zij die opwerpen dat de mentaliteit in België nog niet rijp is om iets dergelijks te accepteren, moeten maar eens de resultaten bestuderen van een enquête die de Nederlandse Omroepstichting (NOS) heeft verricht.

Vijf maanden vóór de verkiezingen (in november 1985) was 45 % van de ondervraagde Nederlanders voor het verlenen van het kiesrecht; op de verkiezingsdag zelf was dat percentage tot 65 % opgelopen; meer nog, 56 % van de ondervraagden sprak zich uit voor een veralgemening van dat kiesrecht op het vlak van de parlementsverkiezingen.

Dat dit recht in Nederland effectief werd uitgeoefend sedert het voorjaar van 1986 heeft niet tot onlusten geleid, evenmin trouwens als voordien in Zweden, Noorwegen of Denemarken.

Tot slot, en ook dat mag niet uit het oog worden verloren zou de verlening van die rechten aan de vreemdelingen de demagogie inperken van diegenen die om het even welk argument aanvoeren om stemmen te ronselen.

Derhalve stellen wij voor artikel 4 van de Grondwet te herzien.

Au pire ce déni engendre l'hostilité, au mieux l'indifférence. Mais celle-ci n'est guère génératrice de compréhension.

On peut en revanche augurer que des élus communaux issus de la population immigrée, en participant à la gestion communale, en traduiraient la complexité auprès de leurs mandants, les sensibilisant par là-même à leurs difficultés.

La cohésion ne peut naître que d'une participation à la vie publique et non d'une démarche formelle comme la naturalisation, à laquelle certains voudraient soumettre l'octroi du droit de vote aux immigrés, naturalisation qui n'est parfois demandée que pour résoudre un problème d'intérêt immédiat (emploi, sécurité...) et qui ne modifie en aucun cas l'arrière-plan culturel du demandeur.

L'octroi du droit de vote communal aux immigrés remédierait en outre à une distorsion dans l'application de la loi qui règle les élections communales: un des critères qu'elle fixe pour déterminer le nombre des élus communaux est en effet le nombre des habitants, et non des citoyens belges; il s'ensuit qu'aux élections communales de 1982, rien que dans l'agglomération bruxelloise. 56 conseillers communaux, tous partis confondus, doivent leur mandat à la présence des étrangers privés pourtant du droit de vote.

En outre, si l'on veut donner tout son sens à l'article 21 de la Déclaration des Droits de l'Homme, qui stipule que chacun a le droit de participer à la gestion de son pays, il faut l'entendre comme le pays où il vit; l'ordre social et juridique auquel l'immigré est soumis n'est pas celui de son pays d'origine comme le fait remarquer le professeur C.A. Groenendijk de l'Université Catholique de Nijmegen, dans un historique de l'octroi du droit de vote communal aux immigrés aux Pays-Bas (*MRAX Information*, N° 40 — septembre 1985, p. 23).

Ceux qui objecteront peut-être que les esprits ne sont pas prêts, en Belgique, à accepter que les immigrés jouissent de ce droit, doivent méditer les résultats d'une enquête menée par la radio-télévision néerlandaise, la Nederlandse Omroepstichting (N.O.S.)

Cinq mois avant les élections (en novembre 1985), 45 % des Néerlandais interrogés étaient favorables à l'octroi de ce droit; le pourcentage passait à 65 % le jour même du vote; bien plus, 56 % des interviewés se déclaraient en faveur de la généralisation de ce droit au niveau national.

L'exercice de ce droit depuis le printemps dernier n'a pas entraîné de trouble; pas plus qu'il n'y en eut auparavant en Suède, en Norvège ou au Danemark.

Enfin, et l'avantage n'est pas négligeable, l'octroi de ces droits aux étrangers limiterait la demagogie de ceux qui utilisent n'importe quel argument pour raccoler des voix.

C'est pourquoi, nous proposons la révision de l'article 4 de la Constitution.

J. PREUMONT

VOORSTEL VAN VERKLARING

Er bestaat reden tot herziening van artikel 4 van de Grondwet ten einde daarin de toekenning van het kiesrecht aan de vreemdelingen op te nemen.

22 januari 1987.

PROPOSITION DE DECLARATION

Il y a lieu de réviser l'article 4 de la Constitution en vue d'y insérer la reconnaissance d'un droit de vote pour les étrangers.

22 janvier 1987.

J. PREUMONT